

Z e s ł a n i e c

NR 82

PISMO ZARZĄDU GŁÓWNEGO
ZWIĄZKU SYBIRAKÓW

ROK 2020

Spis treści

- **Sylwia Szarejko**
*Jak współcześnie uczyć historii?
Muzeum Pamięci Sybiru i próba
„oswojenia” odbiorcy
z „trudną” tematyką.....*3
- **Wojciech Marciniak**
*Siedemdziesiąt pięć lat od powrotów
Polaków z Sybiru*15
- **Ewa Kowalska**
*„... my już wiemy.” – garść refleksji
o wspomnieniach osób
deportowanych
w latach 1940-1941.....*39
- **Eugeniusz Pryczkowski**
*Przemoc i gwałt, czyli
jak Rosjanie wyzwalali Kaszuby.....*53
- **Ks. Błażej Michalewski**
*Poświęcenie pomnika
bł. ks. Władysława
Bukowińskiego.....*59
- **Grzegorz Pełczyński**
*Sławni w Polsce
bardowie rosyjscy.....*63

RELACJE Z ZESŁANIA

- *Wspomnienia Giennadija
Berezowskiego o rodach
Wasilewskich i Szucińskich.....*69
- *Braitówka – wspomnienia rodzinne
Jarosława Michałowskiego.....*73

KRONIKA

- **Marek Machowski**
*Zofia Wężyk-Machowska
(14 I 1923 – 26 IX 2019).....*79

Od redakcji

„Zesłaniec” od wielu lat zajmuje się problematyką syberyjską i zesłańczą. Podjętej w 1996 roku inicjatywie jego edycji przyświecał cel spłaty długu zapomnienia o licznych pokoleniach Polaków, dla których Syberia była „domem niewoli”, o czym przez powojenne lata komunistycznego zniewolenia milczała nasza historiografia. „Zesłaniec” miał więc przyczynić się do pełniejszego poznania związków polsko-syberyjskich, patrząc na to z rozległej perspektywy czasowej oraz zróżnicowanej faktografii. I zaiste przyczynił się, bo pismo nasze to interdyscyplinarny zbiór faktów i różnych form ich prezentacji, z obfitym katalogiem wszechrzeczy.

W tę rozległą faktografię wpisuje się kolejny, bo już 82 numer „Zesłańca”, dotyczący związków polsko-syberyjskich przy całej wierności faktom historycznie zaświadczoneym..

Szeroki wachlarz tematyczny tych związków znalazł odbicie w treści tego numeru „Zesłańca”, jak np. artykuł S. Szarejko z Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku dostarczający wiele bogatego materiału do przemyśleń i refleksji związanych z trudną tematyką zesłańczą będącą trwałym komponentem działalności tej placówki, której otwarcie planowane jest w dniu symbolicznej daty 17 września 2021 roku, a więc w dzień 82. rocznicy agresji sowieckiej na Polskę. Warte polecenia są również artykuły W. Marciniaka o powrotach z Sybiru oraz E. Kowalskiej o wspomnieniowych refleksjach deportowanych. Trzeba jeszcze zwrócić uwagę na artykuł E. Pryczkowskiego pt. „Przemoc i gwałt, czyli jak Rosjanie wyzwalali Kaszuby” traktujący o około 5 tysiącach Kaszubów

REGAŁ Z KSIĄŻKAMI

- *Daję świadectwo prawdy. 30 lat Oddziału Łódzkiego Związku Sybiraków*, pod redakcją Albina Głowackiego i Stanisława Jurkina, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2020
(Wojciech Marciniak).....91
- Ewa Kicińska, *Modlitewnik z Cytadeli, Tropem losów mojej rodziny*, Wydawnictwo Przestrzeń Wyobraźni, Katowice 2019
(Małgorzata Dziura).....93

Na okładce: Bieg Pamięci Sybiru – bieg dzienny, fot. Krzysztof Karpiński (s. 1); Pomnik bł. ks. Władysława Bukowińskiego w Karagandzie. Zdjęcie wykonał Maksym Lipin, portal internetowy: КАТОЛИЧЕСКАЯ ЦЕРКОВЬ В КАЗАХСТАНЕ [https:// catholic-kazakhstan.org/vsemu-svoe-mesto/](https://catholic-kazakhstan.org/vsemu-svoe-mesto/) (s. 4).

wywiezionych przez sowietów na Sybir. Artykuł ten zmusza do zastanowienia się nie tylko nad rzeczywistością w nim opisaną, ale i nad należnym jej miejscem w naszej historiografii.

Różnorodność tematyczna tego zeszycu to jeszcze inne artykuły i tradycyjnie już relacje z zesłania, kronika oraz recenzje. Prosimy więc o przyjazne przyjęcie kolejnego już numeru naszego kwartalnika. Dziękujemy Autorom za wspieranie redakcji artykułami i recenzjami, które wzbogacają wiedzę o dziejach Polaków na Syberii oraz utwierdzają nas w potrzebie dalszej edycji „Zesłańca” cieszącego się zainteresowaniem Czytelników.

W imieniu redakcji
Antoni Kuczyński

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach Zadania publicznego dotyczącego pomocy Polsce i Polakom za granicą.

Wydawca: Zarząd Główny Związku Sybiraków, ul. Chmielna 15, lok. 107, 00-021 Warszawa, tel. 22/827 93 71. **Redakcja:** A. Dobroński, A. Dzieńkiewicz, M. Dziura, A. Głowacki, G. Pełczyński; redaktor naczelny: A. Kuczyński; sekretarz redakcji: M. B. Kuczyńska. **Wykonawcy:** skład i przygotowanie do druku – QUAESTIO Przemysław Włodarczyk; druk i oprawa – Instytut Pamięci Narodowej. **Copyright nazwy:** „Zesłańca” by A. Kuczyński. **Adres redakcji:** ul. Bystrzycka 61/3; 54-215 Wrocław, tel. 71/ 72 880 88, e-mail: bakucz@op.pl